

Előfizetési díj:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hónapra	1 "
Megjelenik minden nap, az ünnepekét követő napok kivételével.	

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:	
Négyezer hasábozott garmond sorára 6 kr.	
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.	
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.	
Hirdetéseket felvesznek:	
Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22)	
Haasenstein és Vogler (Neuer Markt 11.)	
Pestben: Lang Leopold (Erzsébet-tér 9 sz.)	
Nyilvántartási díjak:	
garmond sora után 20 kr. fizetendő.	

Szerkesztői szállítás:

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények ezimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések külföldök.

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap második évfolyamára

kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi beküldését, legcélszerűbben postai utalványlapokkal.

A lap szellemi része felől kezeskedik a szerkesztőség buzgalma és a munkatársak bőv. sorozatának szakavatottsága.

A lap kiállítása körül alólírott kiadó-hivatal minden kitelhetőt elkövet, hogy a t. előfizetők méltó igényei kielégítenek.

Az előfizetési árak a régiek:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt. Félévre 6 frt. Egy hónapra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

8 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálunk t. gyűjtőinknek.

Végül figyelmeztetjük t. előfizetőinket a különös kedvezményre, melyben, olcsó könyvek megszerzése által, a „Kelet” előfizetői részesülnek.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Pest, 1872 febr. 18.

(A.) A horvát kormányzat keblében jelentékeny változások történtek, melyek Lónyai grófnak utolsó bécsi utazásával állanak összeköttetésben. Magyarország minisiterelnöke bejelenti a királynak, hogy Bedekovics Kálmán horvát-tót-országi bán, s Suhaj Imre a horvát kormány belügyi főnöke beadták lemondásukat. Lónyai gr. ezen lemondások elfogadását ajánlotta, mi a tegnapi és mai hivatalos lapokban közlött királyi kéziratok szerint valóban meg-

történt. A horvát kormány fiai lemondottak s most új emberek veendik át a párt-szakadások által annyira sujtott ország vezetését.

Az ügyek ezen folyama ép oly szükséges, mind örvendetes. Az eddigi kormány tagjai magánjellemeinek minden tisztasága mellett is be kell vallanunk, nem állott feladatainak magaslatán. Egyrészt nem bírt elegendő erkölcsi tekintéllyel és befolyással saját hazájában, másrészt nem volt annyi erélye, hogy a rendelkezésre álló hatalmi tényezőket, a törvény eszközeit alkalmazta s az unió törvény tiszteletben tartására felhasználta volna. Ó alatta emelkedett oly magas fokra az ellenzéki agitáció; az ő gyöngesége miatt került többségre az ellenzék a választásokban s ő még azt sem bírta kivinni, hogy azon 46. magnás közül, ki az országgyűlésen virilis szavazattal bír s e mellett unionista érzelmi, a törvényhozás termében 4—5-nél több megjelenjék. Így történt, hogy a kiegyezés pártja az országgyűlésen alig 16—8, míg az ellenzék hatvannál több tagból állt.

Midőn ennek folytán az országgyűlés feloszlata szükségesé vált s megtörtént, előre lelete látni, hogy e nagy horderejű rendszabálynak csak akkor lesz kellő sikere, áldásos gyümölcse, ha a kormány mostani tagjai, kiknek erélytelenségét tettek mutatók ki, más férfakkal fognak pótoltatni. Örövendé constátáljuk, hogy a pesti ministerium elismerte ezen nézpont helyességét s már ma tehát a választási mozgalom megindítása előtt érvényre emelte azt.

De a személyváltozásoknak még másik fontos jelentősége is van. Mint olvasóink e lapok előbbi közleményeiből tudják, Lónyai gróf az ellenzéki képviselők-

alig értünk el az újabbkori mivelttség küszöbéhez. Hátramaradásunk e főokai pedig a legszorosab kapcsolatban vannak egymással. Épen ezért bonezks alá vette a megyei rendszert: föltűtette árnyoldalait, kimutatta, hogy a haladás e rendszer mellett lehetlen; hogy az biztosítéka ugyan alkotmányunknak, de oly nemű, melynél gyengébbet és kifejlődésünkre károsabbat alig képzelhetni. Ma a megye, hanem az országgyűlés erősbülésében kereste a szabadság és haladás biztosítékát, összpontosítani óhajtottá az országos ügyeket a felelős kormány és országgyűlés kezébe, s megszorítani a megyék jogkörét részint a felelős kormány, részint a községi önkormányzat intézménye által, mely utóbbi a megyei merev összpontosítás miatt ki nem fejlődhetett. Azonban e gyökeres reformot csak a törvényhozás útján akarta eszközölni, mely megszabadulva az utasítások nyűgétől, s a képviselőt kifejlesztésével naponkint erősölni fog. S az új rendszert fokozottan kívánta a közigazgatás egyes ágaira alkalmazni, s csak oly arányban és módon korlátozni a helyhatósági jogokat, a minőben a felelősség ez új biztosítéka életbe lép s a megnyit ez okvetlen megkíván. Figyelmeztette az ellenzéket, hogy nem abban rejlik a veszély, ha a kormányt hatalommal ruházzuk föl, mert a ki a kormány szükségét belátja gyöngeségét nem számítja szükséges tulajdonai közé, hanem ha a hatalom nem a többség kifolyása és nem korlátozóják a felelősség intézményei. Intette a kormányt, hogy a közbizalomban keresse támogatást s a törvényhozástól bizonyára teljes hatalmat nyer, ha annak egyszersmind felelős lesz. Meg volt győződve, hogy a dolgok ereje nem engedi a hosszszas halasztást és pusztá elöitélet vagy megszokás nem fogják vissza-

kel folytatott alkudozásaiban ezek követeléseit legalább elvileg magáévá tette s egyedül a személykérdésekre nézve merült fel ellentét a két alkudozó közt. Most e kérdésben is közeledés történt annyiban, a mennyiben az ellenzék által különösen gáncsolt kormányférfiak eltávolítottak, a megüresedett állomások pedig részben épen nem, részben csak ideiglenesen töltettek be. A báni méltóság betöltése ugyanis egyelőre az új országgyűlés összeüléseig elhalasztatott.

A kormányváltozás tehát ismét kétségtelen jele annak, miszerint a magyar cabinet szívesen kezét nyújt a horvát ellenzéknek, ha ez követeléseiben a józan-ság és politikai eszély határait át nem lépi. Csak az opposititól függ Horvátország belbékéjének helyreállítása s békés fejlődésének biztosítása. Kormányunk minden észszerű engedményt megtesz, de azért nem feledkezik meg azon elővigyázatról sem, mely nélkül könnyen kijátszathatnék bizonyos horvát urak furfangjai által. Midőn a báni méltóság betöltését az országgyűlési választások eldőltenek idejéig függőben hagyta, a belkormányzat élére Vakanovics eddigi pénzügyi igazgató személyében oly férfit állit, kinek erélye minden eventualitással szemben biztosítékot nyújt az iránt, miszerint a választási mozgalom a törvény korlátait áthágni nem fogja. A kormányváltozás tehát engedmeny ugyan az ellenzéknek, de azért Magyarország politikai érdekeit sem kockáztatja.

— Lapunk egy barátjától vesszük a következő sorokat:

„T. szerk. Ur. E lapok 38-dik számában egy marosvásárhelyi közleményben, mely az igazságügyér azon rendeletéről szól, mely által

tartóztatni a nemzetet oly elvek elfogadásától, melyek nélkül kifejlődése lehetlen.

Azonban Eötvös nem csak a politikai téren küzdött az ujkori alkotmányosság és demokrácia elveit, hanem a költőn is. Két nagy regényét, a „Falu jegyző”-jét és a „Magyarország 1514-ben” címűt az eszmék sugalmazták. Maga bevallja, hogy a költészet kedves játékká süllyed, ha különvlik a kor nagy érdekeitől, s valóban a „Falu jegyzője” nemcsak egy szép könyv, hanem egy jó tett is volt: a demokrácia jalkiáltása, mely szenvedéseit panaszolja és jogait követeli; a fájdalom és guny megolvadt könyve, mely milliók kínjait fejezi ki, egy villámfény, mely megvilágítja a láthatárt s a közelgő viharra figyelmeztet. Eötvös meleg szíve egész részvéttel fordult az elnyomott szenvedőkhöz, hogy elégtételt és vigaszt nyujtson nekik, mit az alkotmány megtagadott. Hibásan fogják föl a regényt, kik nem láttak egyebet benne, mint a megyei rendszer árnyoldalainak rajzát. Több annál, az 1848 előtti magyar társadalom rajza az, mely csak két osztályt ismert: a kiváltságosokét, kiké minden jog teher nélkül, s a kiváltságtalanokat, kiké minden jog nélkül. Ez állapot komikai és tragikai oldalait rajzolja Eötvös, az intézmények hatását a jelleme és viszonyok alakulására, s a megye csak annyiban játszik főszerepet, a mennyiben az uralkodó osztály, a nemesség jogainak legkifejezőbb képviselője. Tengelyi nemes levele elvész, és elveszti minden jogát. Viola, a jobbagy érzi emberi méltóságát s e miatt bűnbe s boldogtalanságba sodortatik: ime a sarkpontok, melyeken a regény cselekvénye megfordul. Hibáztatták s hibáztatják ma is Eötvöst, hogy miért tárta föl oly kiméletlenül társadalmunk

némely kihágási ügyek a közigazgatási közegek hatásköréből a járásbíróságokhoz rendeltetnek áttétetni, — talán inkább csak a kifejezések nem eléggé szabatos voltának következtében — úgy van feltüntetve a dolog, mintha ez intézkedés a királyi biztostól s nem az igazságügyértől eredt volna. Figyelmeztetem önt, hogy az erd. királyi biztos hatásköre nem is terjed ilyenmü intézkedések tételéig, s így, ha a szóban forgó rendeletnek érdeme, vagy hibája van: az egyedül csak az igazságügyér urat illetheti, a királyi biztos csak is a közvetítő szerepét játszván itt a ministerium és a törvényhatóságok között.”

T. barátunk ez állításának igazsága annyira természetes, hogy az említett közlemény illető kifejezéseinek homályos volta épen azért kerülte el figyelmünket és javító ónunkat, mivel meg valánk győződve, hogy a királyi biztos ur hatásköre iránt e tekintetben — kétség nem is támadhat.

A kisebbségek parlamenti képviselője.

I.

(M. A.) A választási törvény reformja — ez a napi kérdés, melynek bullámai a törvényhozási előtanácskozások s a közvélemény organumainak kettős medrében egyaránt magasra emelkedtek. E kérdés nálunk igen kisszerű alakban került felszínre; mi csak már létező választási törvényeinket akarjuk kifoltozni s szabatos értelművel felszerelni érintetlenül hagyva, vagyis hogy helyesebben szóljunk, mellőzve azon nagy elveket, melyek a külföldi parlamentarizmus államai által az utolsó években elválaszthatlanul hozzá lőnek csatolva a „választási reform” fogalmához. S bár a tényleges viszonyok alköta kényszerhelyzetben teljes indokolását találja azon alak, melyben a választási reform hazánkban napi kérdéssé vált, mindazáltal mi kétség sem férhet ahoz, hogy nemsokára gyökeres átalakításra lesz szükségünk a más idők számára és szellemében készült hazai választótörvényeknek. Egyike azon sarkolatos alapelveknek, melyeken a radicalis választási reform nyugszik, s melynek gyakorlati alkalm-

árnyoldalait; hűtelennek tartják rajzát, mert rövid időközökben s egy helyre összesíti mindazt, mi évek alatt több helyt is alig történhetett. De vajjon megszűnnek-e nemzeti hibáink s fogyatkozásaink, politikai s társadalmi tévedéseink, ha takarjuk vagy épen eltagadjuk? Csak idegenektől halljunk-e igazat s a költő udvaronczczát aljassuk-e, hogy csak hizelegjen nemzeti hiúságunknak? Vajjon van-e valódi költői mű, mely nem emeli az arányokat s nem összpontosítja a lényegest, akár jellemet rajzoljon, akár cselekvényt alkosson? A költő a dolgok természetéből, a viszonyok eszméjéből induljon-e ki, vagy a statisztika száraz adataiból? Eötvösnek volt bátorsága igénybe venni a költő jogait, a társadalom rajzára s bírálatává emelte regényét, s e tekintetben a „Falu jegyzője” ma is versenytárs nélkül áll irodalmunkban.

(Folyt. köv.)

Miss Alda.

Fortoul L. beszélve.

I.

Chalain Bremon Firmin ur általánosau ismert egyéniség volt saját negyedében; mindenki ismerte sima, szakáttalan, bizonyos tetszelgő szenvtelenséget negélyző arcát; ismerték zöld szemüvegét, mely mögé elrejté tekintetét; tudták, hogy gyakran jár földetlen fölvel, kalapjával kezében. S épen e szokása volt az, melyre alapították némely frenologok azon állításukat — mily kimélytelenek is ezen urak néha! hogy Chalain urnál telyesen hiányzik a jóakarát érkeke, mintha bizony Chalain ur nem lett

„KELET” TÁRCZÁJA.

Cyulai Pál emlékbeszéde

néhai b. Eötvös József fölött, a Kisfaludy-társaság idei közgyűlésén.

(Folytatás.)

Eötvös nem remélte az ország sérelmei orvoslatát, sőt az egész sérelmi politikát terméketlennnek tartotta.

Nem az egyes sérelmek orvoslatát tűzte ki földadatul, hanem az ok megszüntetését, melyből sérelmeink származnak; a kormány felelősségének kivívását sürgette, mely mind az alkotmányosság természeténél, mind régi törvényeinknél fogva megilleti a nemzetet.

A nemzeti fájdalom ékesszólásával fejtette, hogy Magyarországon a politikai jogok élvezete kizáróan egy osztályt illet s e kiváltság nem miveltsegen vagy birtokviszonyokon, hanem egyedül a nemesi címen alapszik, hogy közigazgatásunkban hiányzik minden egység, központosítás s a kormánynak nincs elég hatalma a törvények végrehajtására, hogy a törvényhozás a kormányt feleletre nem vonhatja s alkotmányunk egész biztosítéka a megyéknek „vis inertiae”-jében s az országgyűlés ama jogában áll, mely szerint a sérelmek orvoslatát követelheti; vagy más szóval: Magyarországon nincs kormány s nincs oly parlament, mely egy alkotmányos törvényhozó testület jogai birtokában volna. Ez az oka, hogy minden tekintetben annyira hátra vagyunk s még

zását egy a parlamentaris külállamoknak — élőkön Angliával — már meg is kísérté, — t. i. a választók kisebbségének parlamenti képviselői képezi jelen cikksorozatunknak időszzerű tárgyát.*)

Midőn bármilyen gyűlekezetben arról van szó, hogy valami határozattá emeltessek, csak a többség akaratát kell tudni, mert a határozat egyéb nem lehet, mint a mit a többség akar, mert a határozás joga kizárólag és csak a többséget illetheti meg. Egészen más alapon nyugszik a képviseltetés joga. Tegyük föl például, hogy egy hatvan egyénből álló testületnek valamit el kell határozni, s negyven tag egy, husz pedig más egy véleményen van. A határozat kétségkívül az lesz, s mit a negyven akar. Már most ugyanazon testületnek három egyént kell választani, kik a testületet egy más körben képviseljék. Ahoz, hogy magát képviseltesse, mindenkinek egyenlő joga, egyenlő szavazata van, s így minden szavazat — hogy úgy szóljunk — egy töredékével bír a képviseltetésnek. Ahoz, hogy érvényesítse magát, csak annyi szükséges, hogy elég hasonló töredék létezzék arra, miszerint egy egységet alkotassanak. Mihelyt ezen egység egyszer létezik, hatását nem semmisítheti meg bármily nagysága az ellenkező irányú töredékeknek. S így a fennebbi hatvan tagu testület, képviselőinek választásánál 40- és 20 egyénből álló két pártba oszolva, két képviselője az első által választatik meg, egyet választatik pedig a másik pártnak áll elvitázhatatlan jogában.**)

Az eddigi gyakorlat azonban homlokegyenest ellenkezett ezen elméleti igazsággal. Ferde felfogás, hibás előítélet okozta azt, hogy a határozás és képviseltetés egészen különböző jogalapjai a képvisleti rendszer kezdete óta összezavartattak; hogy a többségnek kétsébevonhatatlan joga, valamit elhatározni, kiterjesztetett a képviseltetésre is, melyhez pedig a testület minden tagjának egyenlő joga van. Az eddigi igazságtalan rendszer csak a többségnek ad képviselést, az abban részese-déstől elrekeszti a választók tetemes részét, s a valóságban nem a testület választja meg képviselőit, hanem csak azt tudjuk meg, hogy melyik párt lesz képviselve.

Nemcsak igazságtalan e rendszer, hanem veszedelmes is a közcsendre nézve. Ennek köszönhető, hogy a választók külön táborokká alakulnak a választási időszak alatt, s úgy viselkednek, mintha nem is polgártársak, hanem ellenségek volnának; hogy a választás egész esatává fajul, kizárólagos győzelem s egészen megsemmisített veszteséggel; hogy nem az forog ilyenkor kérdésben, miszerint valaki ma-

*) Fő kútfőnkünk Eugene Aubry-Vitet „Le suffrage universel dans l'avenir” című remek tanulmánya (Revue des deux Mondes, 1870. évfoly.). — Ezen kívül: Thomas Hare: Treatise on the election of Representatives Parliamentary and Municipal. 3. kiadás, London, 1865; és Ernest Naville: La question électorale en Europe et en Amérique 2-me edit. Genève et Bâle, 1871.

*) De hát ha a 60 tagra csak egy képviselő esik s így a testület csak egy személy megválasztásában nyilváníthatja határozatát? Szerk.

volna általánosan legbuzgóbb ember-barátnak elismerve.

És valóban lehetett ő csak egy percig is kétségbe vonni ember-baráti erőit ezen urnak, ha bepillantottunk lakásának belsejébe mely az Antin külváros egy-é épületének első emeletén volt. A belépő melletti szobát Chalaín ur titkára foglalta el; itt oly kitűnő egyének arcképeivel találkozunk, kik mindnyájan az emberiségnek tett szolgálataikról voltak híresek. Az inga óra Vincenzi Szt. Pál ismert csoportját állítja elénk, a mint a kis gyermekeket oltalmába fogadja, könyvtára pedig egész gyűjteményét tartalmazta a legbecsesebb filantropiai műveknek. Dolgozó szobájában nem volt egyetlen kép, a legkisebb műtárgy, mely az erény eszméjét ne költötte volna fel a szemlélőben.

Chalaín ur titkárát Ramelnek hívták. A Gall rendszerének legszigorubb híve sem vitathatta volna el tőle a főnökétől megtagadott tulajdont: a jóindulat érzetét.

A legkevésbébbé gyakorolt szem előtt is föl kelle tűnnie azon éles vonásnak, mely homlokának felső részén ezen érzék uralma alatt képződött. Ramel ur körül-belől 45 éves volt. Közel 30 éve mult, hogy Chalaín ur szolgálatába lépett és naponta változatlanul reggeli 9 órától esti 6-ig íróasztala előtt lehele őt látni, jobb karján fekete lustre védőjával, tollal füle mögött, ha az nem volt éppen működésben az előtte tekvő papírlapon.

Chalaín ur távollétében válaszokat irt helyette, emlékiratokat másolt, átolvasá és kivonatokat készíte főnöke számára, mindazon ujonnan megjelent munkákból, melyek bármely czímen valami filantropikus színezettel bírtak.

gát képviseltesse, hanem hogy e jogból mást kizárjon.

Harmadik rozsd oldala e rendszernek, hogy még a külsőleg teljesen független, se pressiónak, se corruptionnak hatása alatt nem álló választók is igen gyakran megfosztja függetlenségétől. A választó szavazata ugyanis értéktelen marad, ha nem csatlakozik a legtömörebb táborhoz. Le kell mondania arról, hogy maga szemelje ki jelöltjét, s el kell fogadnia azt, kinek legkedvezőbb esélyei vannak. Így alakulnak aztan ama bizonytalan többségek, melyeknek egyetlen, minden egyebet háttérbe szorító kapcsa nem egyszer csak a közös gyűlöletből áll. Elannyira korlátozva van itt a választók szabadsága, hogy sokan, inkább nem élnek jogukkal, mintsem rabszolgák legyenek; — és ez ha nem is egyedül, de bizonyára egyik fő oka annak, hogy az abstentió esetei mindinkább szaporodnak, hogy a választások a jogosultaknak folyvást csökkenő részvéte mellett történnek. A választástól visszavonulók s a legyőzött kisebbség számereje nem egyszer nagyobb magánál a győző többségénél, miből következik, hogy a fennálló rendszer még azon elvnek, melyen alapszik, még a kizárólagos többségi képviseltetés elvének sem képes mindig diadalt szerezni.

Összefoglalva az elmondottakat, a jelenleg legtöbb képvisleti államban érvényes választási rendszer megsemmisíti a polgárok egy részének képvisleti jogát, vizzály és gyűlölet magvát hinti el a pártok között, korlátozza épen a legfüggetlenebb polgárok választási szabadságát, s alkalmat szolgáltat a választástól visszavonulásra, a közügyek iránti közöny elharapódzására.

Ime, a baj maga; lássuk már most az ellene javaslatba hozott különböző gyógyszereket.

Országgyűlés.

Pest, febr. 16.

A képviselőház mai ülésén az elnök tudatja a házsal gr. Lónyai miniszterelnök azon levélbeli közlését, mely szerint ő felsége Bedekovics Kálmán horvátországi bánt kegye lemben fölmentette hivatalától. Tudomásul vétetett.

Degré Alajos a közokt. ministert interpellálja a váci siketnéma-intézet hiányos szervezetről, rozsd tanításmódjáról, fegyelmetlenségéről stb. szálló hírek tárgyában. — Közöltetni fog.

Deák Ferencz Pestváros kérvényét nyújtja be entrepotok építése iránt. Indítványára az e kérdéssel már foglalkozó ministeriumhoz utasittatik. — Ugyanoda utasittatik Szegedváros kérvénye is Horváth Mihály által benyújtva, egy szegedi 3-ik követi állás szervezése iránt.

Tisza L. közl. miniszter több interpellációra felel — Bömches Fr. a román vasutak csatlakozása ügyében interpellált. A mi-

Igy történt, hogy egy szeptemberi napon, mikor elbeszélésünk kezdetét veszi, Ramel ur egy a foglyok nevelési rendszeréről szóló műben lapozott. Összeszedő jegyzetét, rendezte azokat, s kettőbe hajtva két első lapja közé helyezte a könyvnek, melyet bevitt a filantrop íróasztalára. Visszatérve helyére, a mint valami szétszort papirokat összegyűjtögetett, szemébe ötlött köztük egy négybe hajtott lapocska mely ösmereitlennek tűnt fel előtte. Fölnyitotta s következőket olvasá belőle.

„Kedves fivérem! A szerencsétlenség, melyet előre megjósoltam volt neked, bekövetkezett. Anyánk az éjjel meghalt. Haldoklásakor is teljes öntudatánál volt, s az utolsó perczig beszélt velem. Nagyon sajnálom, hogy nem lehattél jelen halálos ágyánál; szavai, tanácsai a legüdvösebb benyomást tehettek volna rád.”

„Kérlek küld el felhatalmazásodat, hogy rendbe hozzuk a kis hagyatékot, mert adósságok is vannak. Irtam volt már, hogy menyőnyire zavarban voltak ügyeink, mily nehezen tudtunk megélni.

Mindezekről részletesebben jövő levelemben. Anyánk halála előtt két gyűrűt kézbesített nekem, lelkemre kötén, hogy egyiket neked adjam át. Kezedhez fogom juttatni.

Isten veled! Öllelek.

Károly.”

Nó ez nagyon különös, mondá magában Ramel, ennek bizonyosan azon könyvből kellett kiesnie, melyet Chalaín ur adott volt át. Azonnal összehajtá a papírt s bevitte főnöke asztalára.

Kissé kimélytelen voltam — gondolá Ramel — elfoglalta helyét; de valóban

nister azt feleli, hogy folyton nagy figyelemmel kíséri Romániában a vasut ügyben történeteket. A román kormányának meg kell győződnie lennie a magyar kormányval folytatott tárgyalásokból, hogy ez sohasem fog oly szerződést aláírni, mely a magyar korona tartományainak kárát involválná. A tárgyalások különben még folynak s így részletes fölvilágosítást nem adhat, de a ház meg lehet győződve, hogy ő kárt hozható szerződést részéről sohasem terjesztene az orsz. gyűlés elé. (Helyeslés.) — Bömches nincs megelégedve a felelettel, melyet a ház tudomásul is vesz.

Felel még Táncsics M. interpellációjára — a magyar nyelvnek a Dunagőzhajó-társaságnál leendő behozása iránt, Majoros István s Gromon Dezső interpellációjára — az alföldi-fiumei vasut hiányait illetőleg, és Ciotta Jánosnak a fumei kikötő lassu épülése miatt panaszkodó s azt siettető interpellációjára.

Ezután a ház februári budgetje szavaztatik meg: 71,872 ft.

Következik a napirend: a bankkérdés tárgyalásának folytatása.

Simonyi Ernő hangsúlyozza a kormány bűnét, hogy már eddig is meg nem teremté az önálló nemzeti bankot, s nem fogadja el Trefort javaslatát, mert az is véleménye szerint nem önálló magyar bankra, de az osztr. bankkal leendő transactióra czéloz.

Ghyezy Kálmán roszalja, hogy a Trefort által beadott hat. javaslatban nem mondatik ki egy szóval sem, hogy a provisorius rendelkezés letelte után önálló bank fog állittatni, s ezzel e jogról véleménye szerint a kormány mintegy lemondani látszik. A valuta helyreállítása a jegybankügyi bizottság tárgyalása idején a nagy 21%-es disagio miatt nagy közgazdasági veszélyekkel járt volna; ennek tulajdonítja, hogy a bizottság a valuta helyreállítása kérdésének megoldását megkísérelni sem merte. Véleménye, hogy még most, az alig 10%-es disagio mellett is, e kérdés megoldása sok nehézséggel jár, s csak hosszan tartó pénzműveléssel hajtható végre, mert a disagio-kisebbedés nem bankjegyek értékének emelkedése, de az ércpénz értékének csökkenése folytán származott. De a rendezés megkezdésére most van e legkedvezőbb alkalom, s ezt elhalasztani nagy kárt okozó lenne. A valuta helyreállítására legjobb lenne a függő adósság megosztása és állandósítása. Ezt csak mellesleg jegyzi meg, s hat. javaslatot ad be, mely szerint a kormány utasittatik egy tnyavaslatnak még ez ülészekk alatt leendő benyújtása iránt a valuta helyreállítására vonatkozólag, s egy önálló, jegyeit ércpénzzel mindig beváltható, s a vidékeken fiókokkal ellátandó magyar jegybanknak fölállítását illetőleg, lehető rövid tartamu szabadalommal, a teljes bankszabadság megalapíthatása végett. Addig míg a valuta helyre nem állittathatik, hogy az osztrák banktól leendő megszabadulásunkra nézve mi a teendő: erre nézve magáévá teszi a tavalyi „Hon” s „Ellenőr”-ben megjelent cikksorozat tervét: állittassék addig egy jegybank, melynek alapja elégséges mennyiségű

akaratlan történt... Valjon Chalaín urnak szökött e levél? alig hiszem, mert már többször hallottuk tőle, hogy nincsenek közel rokonai.

Kevéssel ezután Chalaín ur haza érkezett.

Titkárunk pont fél ótkor betette fekete karmantyuit így szólván magában:

— Egyszer kivételt is lehet tenni! Megígérttem Pólinak, hogy ma a szokottnál korábban haza megyek. Ha valami megjegyzést tesz rá főnököm, megmondom neki egyenesen, hogy két gyermekünk születésnapját ünnepeljük ma este.

Igaz! nehogy elfeledjem a mandolátortát.

Zsebébe tévén tobákos szelenczáját, benyitott főnöke dolgozó szobájába, szokása szerint kérdezve: Uram! nincs önnek többé szüksége reám? A szobájában csaknem teljesen homály uralkodott és Chalaín ur nem ült íróasztalánál, mint rendesen; mert hangja egy sötét szegletből hatolt feléje a mint válaszott.

Bocsánat, Ramel ur, kérem sziveskedjék, egy perczre belépni. És még előbb, hangzott újból sziveskedjék belépni. És még előbb, hangzott újból sziveskedjék csengetni, hogy hozzanak lámpát.

— Nincs szerencsém — gondolá Ramel. —

Egy legény az asztalra helyezé a nagy ernyős lámpát. Ekkor láthatta Ramel főnökét egy diványon ülve mély szomorúság kinyomatával egész valóján.

— Ramel ur — mondá elfogulatlan a filantrop — engem nagy szerencsétlenség ért!

— Valóban uram?

— Nagy szerencsétlenség! elvesztettem anyámat.

államjegyzsseg lenne; ennek folytán jegyeink bíráának annyi értékkel mint az államjegyek a napi árfolyam szerint, s ha azokat valaki nem akarná elfogadni, be lehetne cserélni államjegyekkel, s így teljesülve lenne az ország-nak önálló bank fölállítására iránt nyilvánult régi óhajta. Hogy, az beteljesülhessen kéri hat. javaslatának elfogadását. (Balról helyeslés.)

Zsedényi Ede élesen fordul Simonyi álokoskodásainak és Ghyezy K. könnyűszerű tervezeléseinek. A fölkapott káros hatású axiomák közé számítja a baloldaltól jövő azon sürgetőldözést is, mely a minden áron fölállítandó magyar bank egyedül üdvözítőségének hitén alapszik, — mert attól várják pénz- és hitelügyünk állapotainak gyökeres javulását. Pedig ez egyoldalú téves fölfogáson alapszik: a hitel alapja a takarékoság, az állami háztartásba behozott s állandóvá tett egyensúly, ipar- s kereskedelem fölvirágzása; a hol e faktorok megvannak, ott hitel is van, ennek kifolyása lehet a jegybank alapítása, nem pedig megfordítva. (Helyeslés jobbról.) A pipirpénz ügye anomál Mária Therezia óta, ki alatt alapították 12 millióval az első bécsi bank; ez 1797-ben beszüntette fizetéseit, s azóta mindenféle bankjegy lepte el az országot; e helyzetet az oszt.-n. bankkal kötött szerződés tisztázta némiképp. Hogy haladnunk kell ez irányban a magunk jóvoltáért, az természetes, de az előremenést erőszakolni nem lehet, (ellenmondás balról) mert ha az első lépés el van hibázva, kockáztatjuk a jövő eredményeit. Törvényen alapuló befolyási jogunkat az osztrák bank ügyeibe nem meri tagadni senki, de szigorú ellenőrzésre van jogunk a bank magyar üzletét illetőleg, s ezt kell mindenképp biztosítani, hogy megerősödhessünk s a valuta helyreállítása után önálló magyar bank alapítására gondolhassunk, mely annál nehezebb, mivel 1/3 ércalap nem elég a jelen viszonyok közt. Ghyezy tervét az államjegy-alapu magyar bankra nézve példátlanak s haszontalanak tartja, az államjegyeket ércalap gyanánt el nem fogadja senki, jegyeit el nem fogadná senki, s így e bank csakhamar tönkre menne. (Helyeslés jobbról.) Elfogadja Trefort hat. javaslatát, mivel erre megy ki véleménye a leginkább illetékes kereskedelmi s pénzügyi-nak, melyet megnyugtatsni s azt s benne közgazdaságunkat biztosítani célnak Ajánlja Trefort javaslatát. (Hosszas helyeslés jobbról.)

Moricz Pál védi Ghyezy papir-alapu jegybank tervét: hogy az csak úgy példának okáért volt mondva.

Utána Horn Edén volt a szólási sor, de ő addig nem akart beszélni, míg az ügyben a kormány nem nyilatkozik. Következő Hefli Ignác is azt kívánja, hogy beszéljen előbb a pénzügyminiszter, mire Kerkapoly miniszter kijelenté, hogy a nagyfontosságú ügy érdeke kívánja, hogy előbb adassanak elő a baloldali nézetek, s csak azután tegye meg a kormány észrevételeit. — Végül Ivánka Imre pártolja Ghyezy indítványát.

— A levél neki szökött mondá magában Ramel.

— Uram nagyon sajnálom, tévé hozzá hangosan.

— Gondolhatja ön, mennyire fájdalmas egy ily csapás, oly érzékeny szívű embernek, mint én vagyok. Tudom — folytatá lehajtott fővel, csendesen sétálva alá s fel, — tudom, hogy a természet rendelé szeretni anyánkat, de nem hiszem, hogy ez érzés bárkiben is oly magasra fokozódott volna, mint szívemben. Ez valóban az érzelmek loggyöngédebb és szentebbike, mely fölő csak egyet helyezek — tévé hozzá megállva és jobb kezét mellénye nyílásába dugva — azt, mely előttünk minden egyes halandót egy és ugyanazon család tagjává tüniet föl. —

Ramel kíváncsiu követé szemével főnökének minden mozdulatát.

— Jól tudom uram, folytatá Chalaín, újból alá s fel járva, hogy minket, filantropokat, rendesen félreismernek. Nézzük az emberek nagy tömegét, mindenik csak magára gondol. Mi, mi elfeledjük magunkat, hogy csak másokra gondolhassunk. E nemes feladatot magam elébe tűztem, azt végre is fogom hajtani, mert ez lelkem szükségévé vált.

Eképen belémélyedve a társadalmi kérdésre, legelvontabb taglalgatásába, Chalaín ur teljesen megfeledkezett kiindulási pontjáról, annyja haláláról. —

Ramel, az első szünetet használva, feléleltől gyöngén köhintett és bucsut készült venni főnökétől, midőn ez, egyik újját feléje emelte, mintha mondta volna: Várjon ön!

Ramel egy pillantást vetett az órára.

Chalaín ur folytatá sétáját.

Philadelphia Poston, febr. 19. 10 d. — p. d. e,
Rekrazett: febr. 19. 10 d. 30 p. d. n.

Kolozsvár, febr. 19-én

Felelős szerkesztő **Szász Béla.**

Haszonbérbeadó és eladó birtok.

A néhai szindi Jobbágy András hagyatékához tartozó szindi tag, mely 80 holdból áll, továbbá a tordai és vele szomszédos szindi határon fekvő 60–80 szekér szénát termő szénafünek **f. 1872 évi április 1-étől** kezdve együttesen, vagy külön több esztendőre haszonbérbe adatnak.

Ugyancsak a n. Jobbágy András hagyatékához tartozó következő birtokrészek eladatnak. a) Mészkon belső és külső együttesen, vagy parcellánként. b) Pusztá Szentkirályon rét és szántó. c) Csáni határon 12 hold szántó. d) Szinden zsellértelek és legelő rész. e) Tordán Csillagmálban egy kis szőlő. Mindeniknél a fizetésre idő engedéssel. Értekezhetni Tordán Szigethi Sándor és Székely Miklós, Kolozsvárt Nagy Lajos Consistorialis biztosoknál.

Tisztelettel felkéretnek mindazon t. ez. háztulajdonos és fekvőbirtokos urak, kiknek **kiadó szállásuk vagy eladó fekvőségeik vannak**, ez iránti szándékaikat alólt irodában mielőbb bejelenteni sziveskedjenek, hol a bérbe venni, vagy vá-

sárolni szándékozik szintén kellő felvilágosítást nyernék.

A bejelentés előjegyzése díj nélküli.

BARTHA LAJOS,

ügynöki irodája fétér 2-dik szám.

Egger Codein-mell-labdacsai.

A legbiztosabb szer makaeshurutok, köbögések, rekedtség, torokfájdalmak, nátház és mindenemü elnyálkásodások ellen, továbbá:

EGGER-féle giliszta-chocoládé

Giliszta-baban szenvedő gyermekek részére a legjobb hatású gyógyszer, mely jó íze végett gyermekeknek beadásra igen alkalmas.

Nagy és kis dobozban 50 és 25 kr-ával a mellpatillák, darabonként 12 kr-ával a chocoládé kapható **WOLFF J. ur** gyógyszerárában Kolozsvárt s a t. ez. közönség nagyobb kényelmére ezen gyártmányom Magyar és Erdélyország minden jelentékenyebb gyógyszerárában az eredeti áron

EGGER ADOLF, Pest: Erzsébet tér 3 sz.

Tanuló kerestetik

SÁROSSY ELEK fűszer és vas kereskedésébe Kolozsvárt két tanuló kerestetik.

Legújabbban megjelentek

és **Stein János** könyvkereskedésében kapható:

A római ósalkotmány jogtörténeti jelentőségében tárgyalva.

Irta: Sággy Gyula, jogtudor. Ára 1 frt 50 kr.

ÖNÜGYVÉD

vagy is gyakorlati utmutatás

mindennemü jogügyletek elintézésére és a közéletben előforduló okiratok s beadványok szerkesztésére

a legújabb törvények alapján,

különös tekintettel a királyi bíróságok szervezetére,

245 iromány-példával felvilágosítva bírák-, ügyvédek-, jegyzők- és felek használatára.

Irta Knorr Alajos, Pest 1872. Ára 2 frt 80 kr.

Föld felett és viz alatt.

Regénykék Jókai Mórtól. Ára 1 frt 40 kr.

A BANDITA.

Spanyol regény. Irta id. Dumas Sándor. Két füzet. Ára 1 frt 40 kr.

Az új ipar-törvény.

Ára 30 kr.

ALPÁRI.

Költői regény hat könyvben. Irta Balogh Zoltán. Kiadja a Kisfaludy társaság. Ára 1 frt 20 kr.

Erdélyi képes nagyobb naptár 1872-dik évre.

Tiszti czimtárral s érdekes tartalommal.

Ára 50 kr.

Közhasznú

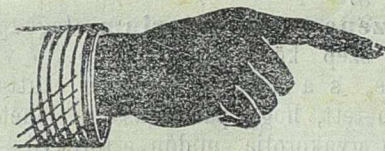
Erdélyi Képes Naptár

1872-dik szökő évre.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.

Sok képpel, tanulságos és mulattató olvasmányokkal.

Ára 26 kr.

Irodai fali naptár

katholikus és protestáns, görög-orosz és izraelita naptárral, bélyegilleték-táblákkal, a kolozsvári levélpósta indulása s érkezése, távirda, kamat-számítás és árendát mutató táblákkal.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. postán küldve 35 kr.

A hazai- és kül-irodalom legújabb termékei folyvást kaphatók és szívesen küldetnek házhoz megtekintés végett.

Ajándékoknak alkalmas díszművek, gyémánt-kiadások és ifjusági iratok.

Olajnyomatu képek
diszes keretben
5 forinttól feljebb.

STEIN JÁNOS
könyv-, mű-, és hangjegy-
kereskedése
Kolozsvárt.

(206)

(17-*)

Térképek, földgömbök,
atlaszok és utazási kézi-könyvek.

Legújabb hangjegyek
különbéle hangszerekre.

Legdúsabb raktára kötött és kötetlen könyveknek a tudomány minden ágából és minden nyelven.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.